

weken met 75 overlevenden in Philadelphia aan. Een paar jaar later waren er na de overtocht met de „Bounty” nog 49 van de 152 over. Velen, die het beloofde land niet mochten betreden. In het familieboek van de Brechtbuehl's, emigranten, wier afstammelingen nog heden ten dage onder de veramerikaanste naam Brackbill in de buurt van Philadelphia wonen, las ik vier maal bij een naam: iszt am... auf die Ocean gestorben und in das wasser nieder gethan: das meer wird die todten wiedergeben am Juengsten tag”, en achter de vermelding van een meisjesnaam staat geschreven „ist in Rotterdam begraaben...” En aan al deze ellende was al het afscheid van vrienden en magen in het vaderland voorafgegaan!

Daar komt nog bij, dat het Beloofde Land soms teleurstelde. Ja, men was dankbaar, zoals een hunner naar Amsterdam schrijft, dat men er kon leven en God dienen in vrijheid. Maar het pioniersleven was zwaar. De mooie voorspiegelingen van de Engelse werfagenten hadden de dingen wel eens te fraai voorgesteld. Hoe konden zij, die nooit het land gezien hadden, het ook weten! Het „goet getempert climaet, dat niet te heet en niet te kout is” (zo in de circulaire van muntmeester Ochs) bleek ook de uitersten te kennen van ondraaglijke hitte in augustus en strenge vorst, soms al in oktober, van overvloedig sneeuw in maart en april, en in juli niet zelden grote droogte. Hout was er inderdaad overvloedig, en de grond was vruchtbaar genoeg, maar de dieren die er voorkwamen in het wild, de beren, de herten, en vooral de eekhoorns vernielden vaak de oogst op de moeizaam ontgonnen velden. En dan waren er de Indianen, vaak – en veelal niet ten onrechte – de blanke immigranten slecht gezind. In het Amsterdamse doopsgezinde archief bevindt zich nog een brief (A 2289), gedateerd 7 september 1758, waarin staat: „Es haben unserer 19 Hauszhaltung Mennoniten bei einander in Virginia gewohnt die (onleesbaar) ist umgebracht worden, und die übrigen sampt noch vielen andren Hauszhaltungen haben müssen so zu sagen mit lahme Hand... laufen... (Die Indianen oder Barbaristen) haben diesen letzten May... bey uns ueber 50 Menschen getötet und über 200 Hauszhaltung vertrieben”.

Het is niet bekend over hoeveel emigranten, die uit Zwitserland en de Palts naar Amerika zijn gegaan, de Doopsgezinden in Rotterdam hun zorgen hebben uitgestrekt, Het aantal Doopsgezinden,